

Świadkowie lokalnej historii — wywiad z panem Władysławem Boczoniem

Wywiad z panem Władysławem Boczoniem przeprowadzony 20 lipca 1998 roku w Gorlicach na temat jego pobytu w obozie koncentracyjnym w Gross-Rosen. Wywiad, o którym rodzina dowiedziała się przypadkowo, jest przechowywany w archiwum Muzeum Gross-Rosen w Rogoźnicy i publikujemy go za zgodą uzyskaną od Muzeum.

Władysław Boczoń

Władysław Boczoń, pseudonim Jacek, urodził się w 1923 roku, zmarł w 2001 roku. Żołnierz AK, więzień obozu Gross-Rosen, historyk-amator. Był przewodniczącym Komisji Historycznej Urzędu Miasta w Gorlicach i inicjatorem powstania wielu pomników martyrologicznych. Autor książek o Gorlicach, m.in. *Gorlice 1918-1990*, *Gorliccy sybiracy*, *Żydzi gorliccy*.

Wywiad z panem Władysławem Boczoniem przeprowadzony 20 lipca 1998 roku w Gorlicach przez pracownice Muzeum Gross-Rosen w Rogoźnicy. Nagranie odkryte przypadkowo przez Natalię Karasińską — wnuczkę Władysława Boczonionia — podczas zajęć z muzealnictwa.

Spis treści:

- 00:00:40** — ewakuacja w 1939 roku na wschód razem z ojcem i braćmi [0](#)
- 00:02:10** — powrót braci do Gorlic, pozostanie ojca w Borysławiu, gdzie pracuje jako wiertacz (skutek — siedem lat w gułagu na Syberii, praca w kopalni złota)
- 00:03:10** — wspomnienie o podchorążym przechowywanym w domu na Magierce w Sokole (w zamian za pomoc bracia otrzymują pistolet)
- 00:04:40** — Tadeusz Boczoń zostaje dowódcą młodszego brata — Władysława Boczonionia (ZWZ, AK)
- 00:05:15** — przynależność Tadeusza Boczonionia do ZWZ, AK oraz KEDYW-u — opis akcji, w których uczestniczył
- 00:07:40** — aresztowanie Tadeusza Boczonionia w 1943 roku w wyniku tzw. wsypy, stamtąd odbicie przez partyzantów „przy okazji” w nocy z 5 na 6 sierpnia 1943 roku
- 00:09:00** — „pracowałem w ceramicznej firmie braci Wrońskich” (okupacja)
- 00:10:10** — Tadeusz Boczoń, pseudonim Lot, partyzantem w Gorcach — opis akcji na Przysłopiu nad Szczawnicą, gdzie sam, będąc rannym, wyniósł bardziej poszkodowanego kolegę
- 00:11:40** — przeprowadzenie przez Lota radzieckich partyzantów na front
- 00:12:35** — wywiezienie w 1945 roku Tadeusza Boczonionia na trzy lata do łagru Bułanaż
- 00:13:50** — skład broni na Magierce w Sokole, w domu Boczonionów, broń wydawana przez Władysława Boczonionia
- 00:14:20** — „należałem do drużyny AK w Gorlicach”
- 00:14:46** — „w lipcu 1944 roku wydałem dwa karabiny ze skrzynką amunicji dwóm partyzantom” — przyczyna aresztowania Władysława i Zdzisława Boczonionów
- 00:19:10** — sąd doraźny dla siedmiu osób; skazanie Władysława Boczonionia na obóz koncentracyjny (wcześniej pobyt w więzieniu w Nowym Sączu, potem w Krakowie na Montelupich)
- 00:21:01** — wspomnienie gorlickiego gestapowca, okrutnika, byłego oficera wojska polskiego, Ślązaka Drzyzgi
- 00:24:33** — wspomnienie księdza prowincjała ojców jezuitów, więźnia na Montelupich, dzięki któremu śpiewano w areszcie pieśni religijne i hymn Polski
- 00:25:27** — opis transportu do obozu w Gross-Rosen (ucieczka więźnia Barana)
- 00:28:13** — przybycie do obozu w Gross-Rosen — na stacji kolejowej więźniów „witają” kamieniami niemieckie matkami z dziećmi
- 00:30:50** — „obóz wyglądał pięknie, kwiaty, czyste ulice” — listopad 1944 roku
- 00:31:35** — opis łaźni i nadawania numerów więźniom
- 00:33:57** — „ja miałem ogromną marynarkę i krótkie spodnie, wyglądało to komicznie, gdyby nie było tragiczne” — opis przydzielonych ubrań

- 00:35:45** — „blokowy Vogel, straszny bandyta, pierwszego dnia zabił dwóch więźniów”
- 00:36:50** — „tu, w obozie, Boga nie ma, tu jest tylko SS” — słowa pomocnika Vogla
- 00:37:51** — ćwiczenie i nauka regulaminu obozowego
- 00:38:30** — dwie obozowe administracje: esesmańska i więźniarska
- 00:39:25** — „dawniej mi to się śniło po nocach”, „najokropniejsze było to, że na wolności byłem żołnierzem i człowiekiem, w obozie numerem”
- 00:42:00** — „zdejmowałem czapkę na sześć kroków przed esesmanem, chociaż było mi wstyd, ale miałem nadzieję przeżyć”
- 00:44:11** — praca w kamieniołomach
- 00:44:50** — „patrzę, a tu leży we krwi gajowy Zając spod Gorlic”
- 00:46:40** — „szlachetny Polak, blokowy Michorowski”
- 00:48:41** — „dostałem się do pracy jako tokarz w Zakładach Zeissa w Jabloncu”
- 00:50:25** — „dali mnie za tłumacza do majstra (cywil), który walczył w bitwie gorlickiej — to mi uratowało życie”
- 00:52:45** — „toczyliśmy części do rakiet V-2”
- 00:53:38** — „przydzielili mi grupę młodocianych, byli to powstańcy warszawscy — prawdziwi bohaterowie w wieku od dziesięciu do trzynastu lat”
- 00:56:40** — „esesman urządzał nam sporty: żabka, kucki” — opis wymyślnych tortur
- 00:57:40** — cudem uratowany
- 00:59:22** — „Michorowski przygotowywał ludzi do powstania w razie likwidacji obozu — Niemcy powiesili go za to”
- 01:00:48** — opis życia w Jabloncu — na sali spało pięćset osób, po dwóch więźniów na łóżku, przy otwartych oknach, zimą pod jednym kocem
- 01:04:45** — opowieść o łapaniu wesz
- 01:04:25** — papierosy w obozie
- 01:08:56** — „na wolność wyszła połowa więźniów, reszta zginęła”
- 01:08:56** — „głód jest straszną rzeczą, dzienna racja: 800 g chleba dla sześciu osób oraz zupa z wody z brukwią”; biegunka głodowa prowadząca do śmierci
- 01:20:37** — w lutym ewakuacja z obozu do Buchenwaldu, pakowanie i odwołanie ewakuacji
- 01:23:08** — „30 kwietnia dowiedzieliśmy się, że Hitler kaput — to była wielka radość”
- 01:29:17** — „wyszliśmy na wolność 9 maja 1945 roku”
- 01:33:08** — „pratele, vy jste wolni” — słowa spotkanego Czecha
- 01:35:45** — wydawane bilety na podróż do Polski przez Czechów w Żelaznym Brodzie i wkroczenie wojsk radzieckich
- 01:33:33** — opis „muzułmanina” (umierający z głodu)
- 01:39:50** — z Czerwoną Armią piechotą do Polski (opis noclegu na łące, pieczenie — zabitych przez Rosjan — krów na ognisku)
- 01:40:50** — „Rosjanie prowadzili jeńców niemieckich, dotarliśmy do Bolesławca, tam był ogromny wojskowy obóz radziecki”

Skany zamieszczonych poniżej dokumentów pochodzą z archiwum pani Ireny Kłapkowskiej.